

नागपूर विद्यापीठ ग्रंथालयात उपलब्ध असलेल्या बौद्ध साहित्याचा ग्रंथसूचीत्मक अभ्यास

गौतम खोब्रागडे

संशोधक

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभाग

रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर

डॉ. सत्यप्रकाश निकोसे

प्राध्यापक/मार्गदर्शक

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभाग,

रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर

प्रस्तावना :

आधुनिक जगामध्ये बौद्ध साहित्य, पालि साहित्य, बौद्ध धम्म व तत्वविचार आणि बौद्ध संस्कृतीच्या अध्ययनाला आणि अध्यापनाला अतिशय महत्व प्राप्त झालेले आहे.

आज जगामध्ये जे काही बौद्ध साहित्य उपलब्ध आहे व आज हे जे बौद्ध साहित्य लिहिले जात आहे. त्या सर्वांचा आधार मुळ पाली त्रिपिटक साहित्य आहे. या पाली — त्रिपिटक साहित्यालाच बुद्ध वचन असे म्हटले जाते.

आधुनिक काळात बौद्ध साहित्य इंग्रजी, मराठी, हिन्दी, संस्कृत, पाली अशा वेगवेगळ्या भाषेमध्ये या साहित्याची निर्मिती झालेली आहे. हे संपूर्ण साहित्य एकत्र करून त्याची व्यवस्थितरित्या मांडणी करून ठेवण्याची एक गरज आहे. त्यामुळे या विषयाची निवड करून बौद्ध साहित्याची ग्रंथसूची रूपाने मांडणी करण्याचे ठरविले आहे. नागपूर विद्यापीठ ग्रंथालयात बौद्ध साहित्य ज्या ज्या भाषेत उपलब्ध आहेत. त्या सर्व साहित्याचा अभ्यास करून त्या साहित्याची सूची तयार करून या सूचीचा फायदा या पेपरच्या माध्यमातून काही वाचकांना होईल या दृष्टीकोनातून या विषयाची निवड केली आहे.

ग्रंथसूची म्हणजे काय?

वर्तमान काळात ग्रंथ साहित्यात खुप मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे. अनेक विषयावर ग्रंथसूची प्रकाशित झाल्या आहेत. नवनवीन ग्रंथांची माहिती प्रत्येक अभ्यासकापर्यंत पोहचविण्याचा एकच मार्ग म्हणजे ग्रंथसूची होय. जर ग्रंथसूचीची संकल्पना ग्रंथालयात नसती तर माहितीचा शोध घेणे फार कठीण झाले असते. ग्रंथसूचीमध्ये अनेक प्रकारची ग्रंथसूची, ग्रंथालयाची सूची, लेखाची सूची, लेखकाची सूची, नियतकालिकांची सूची, ग्रंथालयात उपलब्ध असलेल्या ग्रंथांची सूची, राष्ट्रीय ग्रंथालय सूची, स्थानिक ग्रंथालयात उपलब्ध ग्रंथांची सूची, विषयानुसार लेखाची सूची, लेखकाच्या नावाची सूची, शास्त्रज्ञांची सूची, स्थानिक संस्थांची सूची, ग्रंथसूचीची सूची, प्रकाशकांनी प्रकाशित केलेल्या ग्रंथांची सूची, इत्यादी प्रकारे निरनिराळ्या ग्रंथसूचीचे साधने प्रकाशित झाले असून सर्व सूचीचा अभ्यास संशोधन कार्यात उपयोग होत आहे. ग्रंथसूचीवरून एका विषयावर भिती ग्रंथ व मासिके व इतर साहित्य प्रकाशित झाले आहे. आणि ते साहित्य कोणत्या ठिकाणी, कुठे, किती उपलब्ध आहे. यची माहिती मिळते. म्हणून ग्रंथसूची सेवेला महत्व दिले जाते.

ग्रंथसूचीचे प्रकार :

ग्रंथसूची ही वेगवेगळ्या पद्धतीने, वेगवेगळ्या प्रकारच्या अभ्यासकांच्या गरजा लक्षात घेऊन केली जाते. त्यामुळे अभ्यासकांच्या अनेक गरजांप्रमाणे ग्रंथसूचीचे अनेक प्रकार आहेत.

- जागतिक ग्रंथसूची
- राष्ट्रीय ग्रंथसूची
- लेखक ग्रंथसूची
- विषय ग्रंथसूची
- भाषीक ग्रंथसूची
- व्यापारी ग्रंथसूची
- ग्रंथसूचीची ग्रंथसूची
- वर्णनात्मक ग्रंथसूची
- विश्लेषणात्मक ग्रंथसूची
- पाठभेददर्शक ग्रंथसूची
- ग्रंथशास्त्रेनिहाय अभ्यास ग्रंथसूची
- शास्त्रशुद्ध ग्रंथसूची

ग्रंथसूचीची मांडणी करतांना ती ज्या प्रकारची असेल त्याप्रमाणे मांडणी केली जाते. ग्रंथसूची करतांना त्यात लेखकांचे नाव, ग्रंथनाम, आवृत्ती, प्रकाशन वर्ष, ग्रंथ बाहयांग वर्णन, ग्रंथ एखादया भाषेत प्रसिद्ध झालेला असल्यास माले संबंधी माहिती दिली जाते. ग्रंथसूचीला कालमर्यादा असते. तसेच ग्रंथसूची कधीही पूर्ण नसते. कारण ति ज्या वेळी तयार होईल. त्या नंतरच्या क्षणाला प्रसिद्ध झालेले साहित्य सूची समाविष्ट होऊ शकत नाही.

अभ्यासाची उद्दिष्ट्ये :

- बौद्ध साहित्यावर उपलब्ध असलेल्या ग्रंथाचा अभ्यास करणे.
- बौद्ध साहित्य कोणकोणत्या भाषेत उपलब्ध आहेत याचा शोध घेणे.
- बौद्ध साहित्याचा ग्रंथसूचीत्मक अभ्यास करणे.
- बौद्ध साहित्य जसे भाषा, लेखक, प्रकाशक, प्रकाशन वर्ष, यावर आधारित डेटा एकत्र करणे.

अभ्यासाची गृहितकृत्ये :

- बौद्ध साहित्य पाली भाषेत उपलब्ध आहेत.
- बौद्ध साहित्य हिन्दी, इंग्रजी, मराठी, संस्कृत, पाली असा वेगवेगळ्या भाषेत उपलब्ध आहेत.

बौद्ध साहित्याची ग्रंथसूची

मराठी साहित्याची ग्रंथसूची

अ.क्र.	लेखक	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन स्थान	प्रकाशित वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रू.
१	आंबेडकर डॉ. भीमराव रामजी	भगवान बुद्ध आणि त्याचा धम्म	एम.डी. पंचभाई, नागपूर बुद्धिस्ट सेंटर, नागपूर	नागपूर	२००१	४४७	१५०
२	आंबेडकर डॉ. भीमराव रामजी	भगवान बुद्ध आणि त्यांचा धम्म	एम.डी. पंचभाई, नागपूर बुद्धिस्ट सेंटर, नागपूर	नागपूर	२००१	४४७	१५०

अ.क्र.	लेखक	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन स्थान	प्रकाशित वर्ष	पृ.क्र.	खकम रू.
३	अंकुश गुरूजी	माझे बौद्ध तीर्थाहन	विचर विकास अभ्यास मंडळ ११९१, ट्रस्ट चाळ, आग्रीपाळा मुंबई ११	मुंबई	१९९३	१२०	
४	अंकुश ल. ना. गुरूजी	माझे बौद्ध तीर्थाहन आणि त्यापासून झालेला आत्मबोध	ल.गो. पवार, अध्यक्ष विचार विकास अभ्यास मंडळ, मुंबई ११/२०, वी.आय.टी. चाळ, मुंबई	मुंबई	१९६३	१२०	३
५	ऑम्बेट, गेल	भारतातील बौद्ध धम्म ब्राम्हणीधर्म व जातीयतेला आव्हान	सागे प्रकाशन	नई दिल्ली	२०१६	३८७	२०१६
६	बोदेले, डॉ. मालती	भंडारा परिक्षेत्रातील धम्मप्रसार	बोधिसत्व प्रकाशन, १७१, पंचशील नगर, नागपूर १७	नागपूर	२००६	५६	३५
७	बोदेले, डॉ. मालती	आधुनिक धम्म विचारवंत	बोधिसत्व प्रकाशन, गोरेवाडा टॅक रोड, बोरगाव नागपूर	नागपूर	२००४	८८	५०
८	बोदोडे, अशोक	बोधिवृक्षाची पाने	समता सगर, प्रकाशन स्त्रुगल ऑफ दि पिपल, १ नेताजी मार्केट, सिताबर्डी, नागपूर	नागपूर	२००६	१४४	९०
९	बोदेले, डॉ. मालती	अर्वाचीन बौद्ध स्थळ	बोधिसत्व प्रकाशन, गोरेवाडा टॅक रोड, बोरगाव नागपूर	नागपूर	२००५	८०	५०
१०	बोधी प्रा. डॉ. निरज	सम्राट अशोकाचे धम्मकार्य आणि प्रणाली	साक्षी प्रकाशन, ५४२-अ, नवा नकाशा, नागपूर ४४००१७	नागपूर	२०११	१००	८०
११	बोधी प्रा. डॉ. निरज	बौद्ध धम्माचा अभ्युदय आणि विकास	मा. एन.टी. मेश्राम, साक्षी प्रकाशन, ५४२-अ, नवा नकाशा, नागपूर ४४००१७	नागपूर	२०११	११५	१००
१२	बोधी प्रा. डॉ. निरज	सम्राट अशोकाच्या भाबू शिलालेखाचे ऐतिहासिक महत्व	साक्षी प्रकाशन, ५४२-अ, नवा नकाशा, नागपूर ४४००१७	नागपूर	२०११	५२	५०
१३	बोधी डॉ. निरज	बौद्ध धम्माचा अभ्युदय आणि विकास	साप्ती प्रकाशन	नागपूर	२०११	११६	१००
१४	बोधी डॉ. निरज	सम्राट अशोकाचे धम्मकार्य आणि कार्यप्रणाली	साक्षी प्रकाशन, ५४२-अ, नवा नकाशा, नागपूर ४४००१७	नागपूर	२०११	१००	८०
१५	भगवात दुर्गा	सिद्धार्थ जातक				४४६	
१६	भागवत, दुर्गा	सिद्धार्थ जातक	वरसा बुक्स, वरदा सेनापती बापट मार्ग, पुणे	पुणे	१९७८	१५७	२०
१७	भागवत, दुर्गा	सिद्धार्थ जातक	वरसा बुक्स, वरदा सेनापती बापट मार्ग, पुणे	पुणे	१९७८	४६३	५०

अ.क्र.	लेखक	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन स्थान	प्रकाशित वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रू.
१८	डहाट, धनंजय	धम्मपद	राजप्रिय डाहाट संकेत प्रकाशन, एन.आय.टी. संकुल क्र.६३, हिट रोड, गांधीनगर, नागपूर	नागपूर	२००३	६०	१२५
१९	डांगे, डॉ. सौ. सिन्धुस	बौद्ध धर्म आणि तत्वज्ञान	महाराष्ट्र विापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, गांधी रोड, नागपूरसाठी र. अ. कुलकर्णी, कॅन्टिनेन्टल प्रकाशन, विजयनगर कॉलनी, पुणे ३०	पुणे	१९८०	२९२	२५
२०	देव, शंकर दत्तात्रेय	भगवान बुद्धासाठी	रघुनाथ गणेश जोशी सुलभ राष्ट्रीय ग्रंथमालेच्या विश्व मंडळाकरिता १२, टिळक रोड, पुणे २	पुणे	१९४७	२१४	३
२१	धर्मकीर्ति भिक्षु	शील समाधि प्रज्ञा	महाप्रज्ञा संघ, बुद्धविहार तियेडा, जि. भंडारा	भंडारा	१९७२	८८	४.५०
२२	दिवाण, कुन्दर बलवंत	धर्मपद	ग्रामसेवा मंडळ नालवाडी वर्धा	वर्धा	१९५६	१००	१
२३	दिवाण, कुन्दर बलवंत	धर्मपद	ग्रामसेवा मंडळ नालवाडी वर्धा	वर्धा	१९५६	१००	१
२४	दिवाण, कुन्दर बलवंत	धम्मपद	चित्रशाळा प्रकाशन, पुणे २	पुणे	१९५९	१३९	२.२५
२५	गणवीर डॉ. प्रभाकर	चरियापिटक	सम्यक प्रकाशन, ३२/३, पश्चिमपुरी, नई दिल्ली ६३	औरंगाबाद	१९९५	२७	१५
२६	गणवीर डॉ. प्रभाकर	चरियापिटक	सम्यक प्रकाशन, ३२/३, पश्चिमपुरी, नई दिल्ली ६३	औरंगाबाद	१९९५		१५
२७	गेजम, डॉ. टी. जी.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे धर्मांतर	प्रा. सौ. शारदा गेडाम, प्लॉट नं. २१, नारी रोड, आवळे नगर, नागपूर	नागपूर	२००६	३३५	१५०
२८	गोडघाटे, प्रा. अशोक	मानव मुक्तीचा मार्गदाता भगवान बुद्ध	आयुष्मती उषामेश्राम, उषःकाल प्रकाशन, १३७, न्यु वर्मा लेआउट, नागपूर	नागपूर	२०१५	१०३	१००
२९	घारे, म.गो.	श्रीबुद्ध विजय प्रारंभ	मे. ठाकुर आणि कं. लि. सिताबर्डी, नागपूर	नागपूर		९१	१.२५
३०	कांबळे डॉ. एल.	कांबळे, डॉ. एल.	धम्मपद गाथा आणि कथा	कल्याण	२०११	१०४	१३०
३१	खैरकर, दि. मा.	सृजनशील बुद्धधर्म	ऋचा प्रकाशन, ९, गजानन नगर, नागपूर	नागपूर	१९९७	२००	१५०
३२	खांडेकर डॉ. बालचंद्र	अभिधम्म बौद्ध मासनशास्त्र	साक्षी प्रकाशन, ५४२-अ, नवा नकाशा, नागपूर ४४००१७	नागपूर	२०१३	१००	१००
३३	कीर्ती पाटील	बौद्ध धम्म जिज्ञासा	विकास पाटील, २३, उरवेला कॉलनी, वर्धा रोड, नागपूर ४४००१५	नागपूर	२००५	३५५	१५०

अ.क्र.	लेखक	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन स्थान	प्रकाशित वर्ष	पृ.क्र.	खर्च
३४	कोसंबी, प्रा. धर्मानंद	बुद्धलीलासारसंग्रह	सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, नवीन प्रशासन भवन, मुंबई – ४०००३२	मुंबई	१९८९	३४८	३३
३५	कौसंबी, धर्मानंद	भगवान बुद्ध	सुविचार प्रकाशन मंडळ लि. धंतोली, नागपूर	नागपूर	१९४०	१६२	१.५०

इनसॉयक्लोपिडिया साहित्याची ग्रंथसूची :

Sr. No.	Name of Author	Title/Book name	Publisher	Place of Publish ing	Years of Publis hing	Price	Pg No.
1	Agnihotri , Dr. Kuldeep Chand	Encyclopedia of Tibetan Buddhism Vol. 2 Native Development in Tibetan Buddhism	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	15000
2	Agnihotri , Dr. Kuldeep Chand	Encyclopedia of Tibetan Buddhism Vol. 4 Monasticism in Tibetan Buddhism	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	15000
3	Agnihotri , Dr. Kuldeep Chand	Encyclopedia of Buddhsim (Schools of Tibetan Buddhism) Vol.3	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	15000
4	Agnihotri , Dr. Kuldeep Chand	Encyclopedia of Buddhsim (Tibetan Buddhahood and its practice) Vol.5	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	15000
5	Agnihotri, Kuldeep Chand & Kumar, Sanjay	History of Tibetan Buddhism	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	3000

Sr. No.	Name of Author	Title/Book name	Publisher	Place of Publishing	Years of Publishing	Price	Pg No.
6	Agnihotri, Kuldeep Chand & Kumar, Sanjay	Tibetan Buddahood and its Practice	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	3000
7	Agnishotri, Dr. Kuldeep Chand, Dr. Sanjay Kumar	Encyclopaedia of Tibetan Buddhsim	Anmol Publications Pvt Ltd	New Delhi	2012	296	15000
8	Anderson John	Catalogue & Hand book of the Archaeological Collections in the Indian Museum Part 1	Indological Book Corportion	Patna	1977	206	
9	Chitkara, M.G.	Encyclopaedia of Buddhism : A World Faith Bodhisatta and Selflessness	APH Publishing Corporation	New Delhi	2002	806	2000
10	Chitkara, M.G.	Encyclopaedia of Buddhism : A World Faith Bodhisatta and Selflessness	APH Publishing Corporation	New Delhi	2002	745	2000
11	Chitkara, M.G.	Kalchakra Tantva	APH Publishing Corporation	New Delhi	2007	295	2000
12	Chitkara, M.G.	Encyclopaedia of Buddhism : A World Faith (Global Values)	APH Publishing Corporation	New Delhi	2001	802	2000
13	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith (The Middle Path)	APH Publishing Corporation	New Delhi	2002	972	2000
14	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith (Global Values)	APH Publishing Corporation	New Delhi	2001	802	2000

Sr. No.	Name of Author	Title/Book name	Publisher	Place of Publish ing	Years of Publis hing	Price	Pg No.
15	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith (Buddhism Pulsative Himalayas)	APH Publishing Corporation	New Delhi	2002	630	1500
16	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith So Says Buddhisattva	APH Publishing Corporation	New Delhi	1999	646	1500
17	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith Buddhism Pulsative Himalayas	APH Publishing Corporation	New Delhi	2000	630	2000
18	Chitkara, M.G.	Encyclopedia of Buddhsim : A World Faith Edifice of Buddhism	APH Publishing Corporation	New Delhi	2002	727	2000

संस्कृत साहित्याची ग्रंथसूची :

अ.क्र.	लेखकाचे नाव	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन चे स्थळ	प्रकाशन वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रु.
१	ओबेमिलियन ई	Prajn Paramita - Tatna- Guna- Samcaya- Gatha	श्री सतगुरु पब्लिकेशंस दिल्ली	दिल्ली	१९९२	१२५	२००
२	बागी डॉ. एस.	श्रीगुहासमाजतन्त्रम	मिथिल विद्यापीठ, दरभंगा	दरभंगा	१९६५	१७७	१२.५
३	बापट, पी. बी.	पालि संग्रह	साक्षिय अकादमी, न्यु दिल्ली	न्यु दिल्ली	१९६८	१२२	१०
४	बापट, पी. बी.	पठ्ठकानपालि	पाली प्रकाशन मंडळ, नालंदा, बिहार	बिहार	१९६१	३७२	
५	बापट, डॉ. पी. बी.	मज्झिमनिकायपालि	पालि प्रकाशन मंडळ, बिहार	बिहार	१९५८	४१३	
६	बापट, पी. बी.	सुत्त निपात			१९२४	२१२	
७	बसाक, डॉ. राधागोविंद	महावस्तु अवदानं	संस्कृत कॉलेज,	कलकत्ता	१९६३	५०७	२५
८	बसाक, डॉ. राधागोविंद	महावस्तु अवदानं	संस्कृत कॉलेज,	कलकत्ता	१९६४	६८९	४०

अ.क्र.	लेखकाचे नाव	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन चे स्थळ	प्रकाशन वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रू.
९	बसाक, डॉ. राधागोविंद	महावस्तु अवदानं	संस्कृत कॉलेज,	कलकत्ता	१९६८	६९४	६०
१०	बेनडाल, सिसील	Cikshasamuccaya	Mouton & Co S Gravenhage Imperial Academy of Science St. Petreberg The Hague	The Hague	१९५७	४१९	
११	भागवत एन. के.	मज्झिमनिकायो	बॉम्बे युनिव्हर्सिटीज बॉम्बे	बॉम्बे	१९३७	१५२	१
१२	भागवत एन. के.	महावग्गो	बॉम्बे युनिव्हर्सिटीज बॉम्बे	बॉम्बे	१९५२	२९३	३.८.०
१३	भागवत एन. के.	दीर्घनिकायो	बॉम्बे युनिव्हर्सिटीज बॉम्बे	बॉम्बे	१९४२	२८७	२.८.०
१४	भागवत एन. के.	मज्झिमपण्णासक पण्णो भाग — सुत्तानि	टि. व्ही. चिदंमबरम, रजिस्टार युनिव्हर्सिटी ऑफ बॉम्बे	बॉम्बे	१९६७	१४०	
१५	भागवत एन. के.	महावग्गो	बॉम्बे युनिव्हर्सिटीज	बॉम्बे	१९५२	२९३	
१६	भट्टाचार्या, विधुशेखरा	The Yogacarabhumi of Acarya A Sanga	Sibendranath Kanjila Suprintendent Calcutta University Press, 48 Calcutta	कलकत्ता	१९५२	२९३	
१७	भिक्षु धर्मरक्षित	पालि व्याकरण	ज्ञानमंडल लिमिटेड वाराणसी	वाराणसी	२०१४	१८७	२.२५
१८	भिक्षु धर्मरक्षित	जातककथा	भारतीय ज्ञानपीठ, काशी	बनारस	१९५१	३८३	
१९	चौधरी, सुर्यनारायण	बुद्धचरित	संस्कृत भवन, कठोतिया पो. काझा, जिला पूर्णिया, बिहार	बिहार	१९५५	२२३	२.००
२०	चौधरी, प्रो. अंगराज	सुत्तनिपात — अट्ठकथा	नव नालंदा महाविहार, नालंदा, बिहार	बिहार	१९७४	४०१	५०

व्याकरण साहित्याची ग्रंथसूची :

अ.क्र.	लेखकाचे नाव	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन चे स्थळ	प्रकाशन वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रू.
१	अग्रवाल डॉ. सरयु प्रसाद	प्राकृत विमर्श	लखनऊ विश्वविद्यालय	लखनऊ		१०९	४
२	जैन डॉ. कोमलचंद	पालि प्रवेशिका	तारा पब्लिकेशन्स वाराणसी	वाराणसी	१९६३	१८८	६
३	जैन डॉ. कोमलचंद	प्राकृत स्वयं शिक्षक	राजस्थान प्राकृत भारती संस्थान	जयपूर	१९८२	२०८	१४

अ.क्र.	लेखकाचे नाव	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन चे स्थळ	प्रकाशन वर्ष	पृ.क्र.	रक्कम रु.
४	काश्यप भिक्षू जगदीश	पालि निस्सेनी	मेट्रो स्टोर्स बिहार शरीफ पटना	पटना		१५९	
५	काश्यप भिक्षू जगदीश	पालि महाव्याकरण	महाबोधी सभा, सारनाथ बनारस	बनारस	१९४०	५७३	
६	काश्यप भिक्षू जगदीश	पालि महाव्याकरण	मोतीलाल बनारसीदास बंगलो रोड दिल्ली	दिल्ली	२०००	५७३	२१५
७	शास्त्री स्वामी द्वारिकादास	अभिधानपदीपिका एवं एकव्यंशकोस	बौद्ध भारती पो. बा.४९, वाराणसी	वाराणसी	१९८१	१८७	३५
८	शास्त्री स्वामी द्वारिकादास	बालावतार	बौद्ध भारती पो. बा.४९, वाराणसी	वाराणसी	१९७५	२०८	१०
९	ठाकुर पं. आधादत्त	गंगा — पुस्तकमाला का ६१ वा पुष्प	श्रीदुलारेलाल अध्यक्ष गंगा पुस्तकमाला कार्यालय लखनऊ	लखनऊ	२०१४	१६८	२
१०	तिवारी, लक्ष्मीनारायण शर्मा बीरबल	कच्चायन व्याकरण	तारा पब्लिकेशन्स वाराणसी	वाराणसी	१९६२	४५४	१५

पालि भाषा साहित्याची ग्रंथसूची :

अ. क्र.	लेखकाचे नाव	विषय	प्रकाशक	प्रकाशन चे स्थळ	प्रकाश न वर्ष	पृ.क्र.	रक्क म रु.
१	भदन्ताचरियो धम्मपालत्थेरो	दिघनिकाये लिनत्थप्पकासना सीलक्खन्धवग्गटीका	विपश्यना विशोधन विन्यास	इगतपूरी	१९९८	३६०+५९	
२	भदन्ताचरियो धम्मपालत्थेरो	दिघनिकाये लिनत्थप्पकासना पाथिक वग्गटीका	विपश्यना विशोधन विन्यास	इगतपूरी	१९९८	२६३+४७	
३	भदन्ताचरियो धम्मपालत्थेरो	दिघनिकाये — लिनत्थप्पकासना महावग्गटीका	विपश्यना विशोधन विन्यास	इगतपूरी	१९९८	३३०+४९	
४	भदन्ताचरियो धम्मपालत्थेरो	मज्झिमनिकाये लीनत्थप्पकासना मुलपणास टीका	विपश्यना विशोधन विन्यास	इगतपूरी	१९९८	३५१+२९	
५	भदन्ताचरियो धम्मपालत्थेरो	मज्झिमनिकाये लीनत्थप्पकासना मुलपणास टीका	विपश्यना विशोधन विन्यास	इगतपूरी	१९९८	३०१+४९	

शब्दकोष साहित्याची ग्रंथसूची :

Sr. No.	Name of Author	Title/Book name	Publisher	Place of Publishing	Years of Publishing	Price	Pg No.
1	Acharya, Dr, Kala	Buddhanusmrti (A Glossary of Buddhist Terms)	Somaiya Publications Ltd	Mumbai	2002	281	425
2	Akanuma, Chizen	A Dictionary of Buddhist Proper	Sri Satguru Publications A Division of Indian Books Centre	Delhi	1994	888	750
3	Akanuma, Chizen	A Dictionary of Buddhist Proper Names	Sri Satguru Publications	Delhi	1994	88	750
4	Gakkai Saka	Dictionary of Buddhism	Motilal Banarasidass Publishers Ltd	Delhi	2002	979	995
5	Gakkai Soka	Dictionary of Buddhism	Motilal Banarasidass Publishers Ltd	Delhi	2020	979	1295
6	Kashyap Bhikshu Jagdish	Pali Maha Vyakrana	Buddhist World Press	Delhi	2013	573	1250
7	Mahathera, A.P. Buddhaddatta	English Pali Dictionary	Motilal Banarasidass Publishers Pvt Ltd	Delhi	2007	588	495
8	March A.C.	A Glossary of Buddhist Terms	Sri Satguru Publications	Delhi	1986	99	60
9	Muller, F. Max	A Citionary of Buddhist Technical Terms	Orient Publications	Delhi	1984	80	100
10	Murthy, Dr. K. Krishna	A Dictionary of Buddhist Terms and Terminologies	Sundeeep Prakashan	New Delhi	1999	375	113

निष्कर्ष :

या अभ्यासातून संशोधकांना असे दिसून आले की, नागपूर विद्यापीठ ग्रंथालयात बौद्ध साहित्य मोठया प्रमाणात उपलब्ध आहेत. या ग्रंथालयात बौद्ध साहित्य हे मराठी भाषेत, हिन्दी भाषेत, पाली भाषेत, संस्कृत भाषेमध्ये, ज्ञानकोश, शब्दकोश, व्याकरण इत्यादी भाषेत बौद्ध साहित्य उपलब्ध आहेत असे यावरून दिसून आले. वर्तमान काळात दिवसेंदिवस साहित्य वाढ होत असल्याने ग्रंथ, ग्रंथात्तेर व नियतकालिके इत्यादी साहित्याचा शोध घ्यावयाचा असल्यास ग्रंथसूची हा सर्वातम प्रयाय आहे.

संदर्भसूची :

- बोधी, डॉ. निरज, बौद्ध धम्माचा अभ्युदय आणि विकास, साक्षी : प्रकाशन, एप्रिल, २०११.
- आंबेडकर, डॉ. भिमराव रामजी. अनुवादक — घोडेस्वार, प्रा. देवीदास, बुद्ध आणि त्यांचा धम्म. नागपूर : समता प्रकाशन, १४ ऑक्टोबर, २०१३.
- बोदेले — साखरे, डॉ. मालती. सुरलेख संग्रह (पाली वाङ्मयातील विचार प्रवाह). नागपूर : साक्षी प्रकाशन, डिसेंबर, २०११.
- बोदेले, डॉ. मालती, आधुनिक धम्म विचारवंत. नागपूर : संकेत प्रकाशन, जुन — २०१५.
- नगारे, डॉ. गणेश वासुदेव, पाली साहित्याचा इतिहास. नागपूर : महाराष्ट्र विद्यापीठ, ग्रंथ निर्मिती मंडळ, १९८२.
- काळे, किशारे : संदर्भ सेवा आणि माहिती साधनांचे मूल्यांकन, विश्व पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रिब्यूटर्स, नागपूर, १०१०. पृ.१४४
- निकोसे, सत्यप्रकाश : ग्रंथालय व माहितीशास्त्र संशोधन पद्धती, प्रज्ञा प्रकाशन, नागपूर, २००७.
- लेले. वसंत : आधुनिक ग्रंथालयातील तालिकीकरण : युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे, २००३, पृ.२३.
- करमरकर, प्रकाश : ग्रंथालयीन संदर्भसेवा, युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे, २०१२, पृ.११५.
- जैन, प्रकाश, देशपांडे, दत्तात्रय, डाखोळे, प्रमोद खेडकर, अशोक : सुलभ ग्रंथालय शास्त्र विश्व पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रिब्यूटर्स, नागपूर, २००१, पृ.४.४५.